

Česká Lípa

DŮM ČP. 159

Severní křídlo

Doplnění standardního stavebněhistorického průzkumu

Zpracovali

PhDr. Marie Wasková (archivní rešerše)

Mgr. Michal Panáček (ostatní části)

V České Lípě, červen - září 2007

OBSAH

Úvod.....	3
Dějiny objektu.....	4
Architektonický popis.....	23
Stavební vývoj.....	26
Architektonicko historické hodnocení.....	27
Příloha archivní rešerše	
Fotografická příloha	
Analytické zákresy do fotografií	
Kresebná dokumentace	
Plánová příloha	

ÚVOD

Doplňěk standardního stavebněhistorického průzkumu domu čp. 159 v České Lípě je zpracován jako hloubkové vyhodnocení dochovaných konstrukcí domu po částečné demolici domu a po sejmutí většiny omítek. V roce 1992 byl zpracován řádný standardní stavebněhistorický průzkum domu. V nedávné minulosti ale bylo zbořeno jižní a západní křídlo objektu a následně snesena původní střecha a téměř zbořeno celé 1. patro severního a východního křídla. Zbytky domu byly staženy ocelovými táhly a téměř kompletně byly sejmuty omítky. Drobné úpravy byly provedeny i v pozemním podlaží.

Odhalení konstrukcí umožňuje podrobněji pozorovat a odhalit jejich stavební vývoj a upřesnit tak historické stavební změny objektu. Nejedná se proto o standardní stavebněhistorický průzkum, pouze o doplnění podrobné dokumentace stávající situace a z ní vycházející zpřesnění a částečné přehodnocení stavebního vývoje. Průzkum proto neobsahuje všechny obvyklé kapitoly, ale pouze vybrané části některých, kde přináší nové informace. Popis vybraných konstrukcí je zároveň spojen s jejich vyhodnocením a kritickou analýzou. Nové poznatky jsou zapracovány do upřesněného stavebního vývoje a odrážejí se i v architektonicko historickém vyhodnocení.

DĚJINY OBJEKTU

Marie Wasková

Úvod. Vývoj zástavby v místech někdejších domů čp. 158-161 a 250-252

Prostor, na němž stály či dosud stojí českolipské měšťanské domy čp. 158, 159, 160, 161, 250, 251 a 252 (ohraňovaný dnešními ulicemi Prokopa Holého,¹ Tržní² a Sokolskou³) tvoří součást historické zástavby jednak vnitřního města a jednak západního předměstí. Domy čp. 158, 159 a 160 byly řazeny mezi domy vnitřního města, domy čp. 250, 251 a 252 už stály za hradbami (dům čp. 250 přitom vznikl spojením dvou objektů a domy čp. 251 a 252 naopak rozdělením jednoho, viz níže). Objekt čp. 161 byl do roku 1836 vnímán jako předměstský, po tomto roce se ale počítal mezi domy vnitřního města.

Sledované domy se nacházely jižně významné komunikace mířící od České Lípy na západ k Žandovu, Benešovu nad Ploučnicí a dále k Děčínu. Vstup do města, opevněného kamennou hradbou s parkánem a příkopem, tu uzavírala Zádušní brána (Wiedenthor).⁴

Některé z touto řešerši sledovaných objektů pohltily pozůstatky zrušeného opevnění či částečně navázaly na původní Zádušní bránu a její zázemí, případně měly v pronájmu část městského příkopu. Tak například nevelký dům čp. 161 do roku 1716 sloužil coby obecní domek výběrčího akcízu (potravní daně) u Zádušní brány. Nároží domu čp. 250, který vznikl ve 2. pol. 19. stol. spojením dvou původně samostatných městišť, obsáhlo parcelu někdejšího domku branného, patřícího k Zádušní bráně. Dům čp. 160 vznikl až začátkem 19. století na emfiteuticky pronajatém kusu parkánu. Majitel domu čp. 159 užíval městskou hradbu (v 17. století měl dokonce povinnost ji na své náklady přistavět) a po zrušení brány zabral další část prostoru někdejšího městského opevnění.⁵ Vlastníkovi domu čp. 158 bylo koncem 17. století povoleno zvětšit okno v městské zdi za předpokladu, že je opatří silným železným křížem.

¹ Historický název je Schustergasse, tj. Ševcovská ulice. Po roce 1879 nesla pojmenování Schullgasse, tj. Školní ulice. Vojtíšková – Panáček 1976, s. 230 (kdy byla přejmenována na ulici Prokopa Holého, autoři neuvádějí).

² Historický název je Wiedengasse, tj. Zádušní ulice, či innere Wiedengasse, vnitřní Zádušní ulice. Název Tržní (Marktasse) drží od roku 1879. Vojtíšková – Panáček 1976, s. 234.

³ Tento prostor byl zván niederer Wiedengraben – Dolní zádušní příkop, případně niederer Klostergraben, tj. Dolní klášterní příkop. V roce 1860 byla ulice přejmenována na Postgasse, Poštovní ulici. Současný název nese od roku 1945. Cisar 1937, s. 72; Vojtíšková – Panáček 1976, s. 232.

⁴ Před ní stál domek branného a na její vnitřní straně pak byla umístěna strážnice (stejným zázemím byly vybaveny i zbývající tři českolipské brány). Cisar 1937, s. 69. Vyčerpávající historickou řešerši Zádušní brány viz ve stavebně historickém průzkumu českolipského opevnění autorské dvojice Gabriel – Zahradník 1997 (viz též níže).

⁵ Blíže Gabriel – Zahradník 1997, s. 45.

Předměstské domy čp. 250, 251 a 252 zase městu platily činži za pronájem městských příkopů, a také dům čp. 161 užíval kus městského příkopu.

Během existence této zástavby zde také došlo k několika změnám v parcelaci. Například v sedmnáctém století majitel domu čp. 159 do svého vlastnictví získal i městiště domů čp. 158 a 157, přičemž při jejich pozdějším odprodeji v témže století mohlo dojít k určitým korekturám hranic mezi těmito třemi objekty. Začátkem 19. století se původně rozlehlý předměstský dům rozdělil na dva samostatné obytné domy, čp. 251 a 252. Nedlouho na to zase odstoupil dům čp. 159 pruh země svému jižnímu sousedu, čp. 158. V druhé polovině 19. století pak došlo ke sloučení dvou sousedních domů do jednoho velkého stavení – čp. 250. Tento dům byl v druhé polovině 20. století navíc propojen se svým sousedem čp. 161. Ve 20. století pak také docházelo k převodům částí či celých parcel mezi jednotlivými objekty.

Majitelé zde sledovaných domů byli také vázáni nemálo vzájemnými smlouvami a dohodami o služebnostech svých pozemků vůči sousedům (např. právo vedení stoky z domu čp. 159 přes parcely sousedních domů čp. 160, 161 a 250, později i 252, právo svobodného průchodu pro majitele domu čp. 251 přes dvůr domu čp. 252, právo domu čp. 159 jednak na volný výhled do zahrady č. kat. 300 u domu čp. 252 a jednak na svobodné odvádění dešťové vody z domu čp. 159 na tuto zahradu atd.), či drželi jednu zeď ve společném vlastnictví.

Zmínit lze také kumulaci dvou a více domů ve sledovaném prostoru v rukou jednoho majitele. Kromě výše zmíněné držby domů čp. 157, 158 a 159 v sedmnáctém století jedním vlastníkem k tomuto skupování docházelo spíše až v devatenáctém a dvacátém století. Tak například koncem 19. století drží Michelovi domy čp. 158 a 252 zároveň, koncem druhé dekády 20. století zase shromáždili manželé Zoselovi ve svých rukou domy čp. 159, 160 a 251, ve třicátých letech 20. století Hermann Heller a posléze jeho dědicové vlastnili domy čp. 250 a 251 najednou. O přikupování dočasně nezastavěných městišť majiteli okolních domů nemluvě (např. užívání spáleniště v jižní části čp. 250 majitelem domu čp. 159 jako zahrady ap.). Všechny zde sledované domy byly také po druhé světové válce zkonfiskovány podle dekretu č. 108/1945 Sb.

Dějiny jednotlivých objektů tedy mají nemálo společných bodů. Archivní rešerše vznikala pro výše jmenované domy najednou, za použití stejných pramenů. Všem třem nálezovým zprávám, které tvoří výstup této archivní rešerše, je proto společný stručný úvod a částečně i seznam použitých pramenů a literatury

Pro Českou Lípou byl v osmdesátých letech pořízen stavebně historický průzkum urbanistického celku⁶ a v roce 1997 stavebně historický průzkum městského opevnění, který obsahuje i skutečně vyčerpávající rešerši písemných pramenů k dějinám českolipských hradeb.⁷ Krom toho již existují stavebně historické průzkumy opatřené i podrobnými archivními rešersemi pro domy čp. 159⁸ a 252.⁹

K dispozici máme též ikonografické prameny. Z kartografických zobrazení Lípy je nejstarší Wernerův půdorysný plán doplněný vedutou z let 1710-1730¹⁰ a Ciesarem publikovaný půdorysný plán z roku 1744.¹¹ Přesné půdorysné zachycení zástavby k roku 1843 přináší císařský otisk stabilního katastru.¹² Pozdější změny jsou zaneseny jednak v indikační skice stabilního katastru¹³ a jednak v berní mapě vyřazené po obnově.¹⁴ Nakonec lze zmínit nedatovaný plán, pocházející pravděpodobně zhruba z poloviny 19. století, jehož fotografie je chována (bohužel bez citace místa uložení originálu) v českolipském Státním okresním archivu.¹⁵

Jako pramen k historické zástavbě lze ovšem použít i veduty České Lípy. Starší podobu města podává mědiryt Mauritia Vogta z roku 1712.¹⁶ Nepoměrně věrnější vyobrazení České Lípy z doby těsně před velkým požárem roku 1787 ovšem přináší podrobná Weisserova veduta, tvořící záhlaví předtištěného tovaryšského listu.¹⁷ Z Weisserova mědirytu pak vychází také kresba tuší České Lípy před tímto požárem, který se zásadně podepsal na vzhledu města.¹⁸

⁶ Líbal – Koběrská 1984.

⁷ Gabriel – Zahradník 1997.

⁸ Gabriel – Lancinger 1992.

⁹ Nová – Panáček 2005.

¹⁰ Plán České Lípy, Friedrich Bernhard Werner, 1710-1730. Národní památkový ústav Praha, ú.p. Praha, fotoarchiv, negativ i.č. 26.177 (cit. dle Panáček 2005, s. 6). Reprodukce např.: Kuča 1996, Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999. Viz příl.

¹¹ Plán České Lípy, 1744. In: Ciesar 1937 (jako místo uložení originálu uveden Vídeňský válečný archiv). Viz příl.

¹² Císařský otisk stabilního katastru, město Česká Lípa, 1843, měř. 1:2880. ÚAZK. Viz příl.

¹³ Indikační skica stabilního katastru, město Česká Lípa, 1843-1875, měř. 1:2880. NA, Stabilní katastr, Litoměřicko, Česká Lípa 255. Viz příl.

¹⁴ Berní mapa vyřazená po obnově, Česká Lípa, 1876-1925, měř. 1:2880. ÚAZK. Viz příl.

¹⁵ Plán České Lípy, nedatováno. SOKA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2. 8/146, kart. 619. Viz příl.

¹⁶ Veduta České Lípy, litografie – kopie mědirytu Mauritia Vogta z r. 1712, vyd. Jos. Müller, Excursions-Club, 2.pol. 19. stol. SOKA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2., kart. 619. Reprodukce např.: Ciesar 1937. Viz příl.

¹⁷ Tovařýšský list s pohledem na Českou Lípou před požárem 1787, ryl. F. Ant. Weisser. SOKA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2. 6/135, kart. č. 619. Reprodukce např.: Panáček 2005, Ciesar 1937. Viz příl. Ke vzniku a významu této veduty viz Panáček 2005.

¹⁸ Veduta České Lípy před požárem 1787, kresba tuší dochovaná ve fotokopii. SOKA Česká Lípa, Archiv města České Lípy /1381-1945/, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2., kart. 619. Reprodukce např.: Panáček 2005, Ciesar 1937. Viz příl.

Pro námi sledovaný prostor v okolí Zádušní brány pak není bez významu plán na regulaci Tržní ulice z doby těsně po požáru roku 1820.¹⁹

Z dějin České Lípy – tohoto významného severočeského poddanského města, nás zajímají zejména události, které mohly nějakým způsobem ovlivnit vývoj jeho zástavby. Po vzniku osídlení někdy ve druhé polovině 13. století a posléze též (počátkem století následujícího) záměrné lokaci,²⁰ která s sebou přinesla rozparcelování města, se na další podobě intravilánu měly možnost podepsat ponejvíce požáry a válečné katastrofy.²¹ Určitý vliv snad lze ovšem připsat i změně v důležitosti městských komunikací. Přesun významu z východozápadní tepny na komunikaci severojižní,²² k němuž začal vývoj směřovat někdy ve druhé polovině 14. století, ovlivnil hlavně situaci mezi dnešním náměstím T. G. Masaryka a Škroupovým náměstím.²³ Pro námi sledovaný prostor však mohlo mít jistý význam upozadění Zádušní brány jako jednoho z ústí východozápadní komunikace ve prospěch jižní a severní brány, a tedy i pokles významu tudy procházející ulice (a v jeho důsledku snad i ceny městišť ji lemujících).

Ke vzniku západního předměstí je třeba připomenout, že zde podél komunikace existovala zástavba již ve 14. století. Nejpozději v šestnáctém století však došlo v urbanismu českolipských předměstí ke změně: zástavba se nadále nesoustředila přednostně do okolí cest vedoucích do, resp. z města, ale obemkla z obou stran okružní ulici obíhající kolem hradeb a vytvořila se zde patrová zástavba městského charakteru (byť zřejmě převážně ze dřeva) v souvislých domovních řadách.²⁴

Ale vraťme se ke stručnému výčtu událostí, které mohly mít či prokazatelně měly vliv na podobu sledovaných domů. Koncem 14. století možná zasáhl Českou Lípu požár většího rozsahu. Alespoň o takové události svědčí pravděpodobné falsum listiny hlásící se do roku 1394 (pocházející však asi až ze sedmnáctého století), v níž Hynek Berka z Dubé na

¹⁹ Regulační plán k rozšiřování Klášterní (dnes Tržní) ulice při úpravách na pohořelišti Josefa Hellera, situace, bez data [1820-1824], kres. Jeřábek. SOkA Česká Lípa, Archiv města České Lípy /1381-1945/, kart. 609, i.č. 2531. Viz příl.

²⁰ K počátkům České Lípy viz např. Smetana 1979; Gabriel – Smetana 1980; Gabriel – Panáček 1990; Panáček 2002; Panáček 2003.

²¹ V případě jižního předměstí pak také záplavy způsobené vzedmutím hladiny Ploučnice, ty však námi sledovaný prostor mohly ohrozit jen zcela výjimečně, proto jim zde nebude věnována pozornost.

²² Procházela tudy tzv. Žitavská cesta, důležitá obchodní stezka spojující Prahu s Lužicí.

²³ Gabriel – Flesar 1995; Gabriel – Panáček 1990.

²⁴ Pouze v severní polovině západního obvodu hradeb vznikly domy jen po vnější straně ulice a jiným urbanistickým vývojem prošla také židovská čtvrť v jižní části východní strany města. O tom, že před třicetiletou válkou již tato předměstská zástavba již existovala, svědčí počet domů, jichž bylo v té době napočítáno 451 (z toho mírně větší část připadala na předměstí). Kuča 1996, s. 516. O tomto uspořádání pak přináší svědectví i veduta města z roku 1712. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2., kart. 619, Prospekt České Lípy, litografie – kopie starého mědirytu z r. 1712, vyd. Jos. Müller, Excursions-Club, 2.pol. 19. stol. Viz příl.

Honštejně a v České Lípě obnovil obyvatelům České Lípy právo várečné a výsadu na prodej vína a zároveň je osvobodil na tři roky od dávek z piva a vína, přičemž jako pohnutka k vydání je v listině zmíněno zničení města požárem.²⁵

Během bouřlivého období husitských válek byla Česká Lípa roku 1426 obsazena kališnickými vojsky.²⁶ V roce 1444 Lípu dobyli Lužičané (ve službách Jindřicha Berky z Dubé) při trestní výpravě proti jejímu tehdejšímu držiteli Zikmundovi z Vartemberka na Děčíně.²⁷ Pro dobu po roce 1460 se hovoří o rozkvětu České Lípy pokračujícím i v průběhu 16. století.²⁸ Ještě v roce 1469 zde ovšem vypukl požár,²⁹ a opět v roce 1515, kdy celé město lehlo popelem.³⁰

Další požár zuřil ve městě v roce 1614.³¹

V roce 1631 byla Česká Lípa obsazena saským vojskem.³² V letech 1639 a 1643 tu drancovaly švédské jednotky. V době před třicetiletou válkou zaznamenaný počet českolipských (městských i předměstských) domů, jichž bylo dohromady 451, se však až do poloviny 18. století nezměnil.³³ Autorská trojice Panáček – Vojtíšková – Smejkal ovšem hovoří o tom, že po třicetileté válce byla předměstí Lípy trvale zpustlá a liduprázdná.³⁴

V roce 1698 vypukl v ordonančním domě vedle radnice požár, který zničil kromě radnice i řadu dalších budov: pivovary, obchodní sklady, domy měšťanů i vrchnostenské hospodářské objekty.³⁵

Po polovině 18. století došlo k navyšování počtu domů, což se však projevilo spíše zahuštěním stávající struktury (i ve vnitřním městě) a jen v menší míře také prodlužováním zástavby podél komunikací. Základní půdorysná kompozice se přitom až do druhé poloviny 19. století neměnila.³⁶

²⁵ Kuča 1996, s. 510.

²⁶ Kuča 1996, s. 510 hovoří o vypálení celého města jednotkami Jana Roháče z Dubé; Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 30-31 zastávají ten názor, že k dobytí města v pravém slova smyslu nedošlo, byť vznikly nemalé škody. Vojtíšková – Panáček 1976 takové poškození či vypálení neuvádějí.

²⁷ Kuča 1996, s. 511; Vojtíšková – Panáček 1976, s. 16.

²⁸ Např. v letech 1576 a 1581 nechalo město vydláždít ulice vedoucí k branám, mezi nimi i Zádušní (Tržní) ulici. Vojtíšková – Panáček 1976, s. 36.

²⁹ Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 33.

³⁰ Kuča 1996, s. 511; Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 33.

³¹ Gabriel – Zahradník 1997, s. 4.

³² Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 163.

³³ Kuča 1996, s. 511.

³⁴ Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 33.

³⁵ Vojtíšková – Panáček 1976, s. 57; Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 163.

³⁶ Kuča 1996, s. 515.

Skutečnou pohromu přinesl požár 6. října 1787, který zničil téměř celé město,³⁷ a po němž již mimo jiné nebyl obnoven zničený farní kostel sv. Petra a Pavla (na dnešním Škroupově náměstí). Českolipští se poté snažili co nejrychleji obnovit před blížící se zimou zástavbu, takže bylo v mnoha případech užito i nejlevnějšího staviva – dřeva.³⁸

Druhý rozsáhlý novověký požár, jímž byla postižena velká část města včetně okolí Zádušní brány, vypukl 12. května 1820.³⁹ V popel bylo obráceno ve vnitřním městě a na třech předměstích dohromady 519 domů.⁴⁰

Obě tyto katastrofy měly ovšem za důsledek zánik pozdně gotické a renesanční podoby města a její novou – převážně klasicistní tvář. Zanikly také dřevěné domy a ve vnitřním městě se nadále v souladu s nově vydaným požárním řádem smělo stavět pouze z nespalného materiálu, jen na předměstích bylo ještě občas užíváno ke stavbě dřeva.⁴¹ Požár 1820 také přispěl k rozhodnutí zbořit brány a zrušit městské hradby.⁴²

Za zmínku stojí ještě skutečnost, že v sedmdesátých letech 19. století zaznamenala Česká Lípa úbytek domů (o pět desítek), což bylo zčásti způsobeno nahrazováním drobnější předměstské zástavby výstavnějšími objekty.⁴³

Dům čp. 159. Doplnky

Jak již bylo zmíněno, pro tento rohový objekt vznikla fundovaná archivní rešerše již roce 1992 v rámci stavebněhistorického průzkumu.⁴⁴

Při prvním číslování v České Lípě v roce 1785⁴⁵ obdržel tento velký nárožní objekt číslo 176 ve městě, při prvním přečíslování v roce 1836 pak číslo 155 ve městě.⁴⁶ Své nynější

³⁷ Shořelo ke 384 domů. Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 164. Ve druhé polovině 18. století přitom uvnitř města stálo zhruba 200 domů a na předměstích bylo dalších asi 300. Vojtíšková – Panáček 1976, s. 63 a 73.

³⁸ Ze dřeva byly po požáru roku 1787 postaveny čtyři pětiny města. Vojtíšková – Panáček 1976, s. 73.

³⁹ Vojtíšková – Panáček 1976, s. 73 situují ohnisko požáru do prostoru Dolního klášterního příkopu na předměstí. Nová – Panáček 2005, s. 8 lokalizují vznik požáru do Úzké ulice na předměstí.

⁴⁰ Mezi jinými byly znovu postiženy i trosky kostela sv. Petra a Pavla, ležící od posledního požáru ladem. Vojtíšková – Panáček 1976, s. 73; Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 164.

⁴¹ Vojtíšková – Panáček 1976, s. 74; Kuča 1996, s. 516.

⁴² Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 164; Gabriel – Zahradník 1997, s. 42n.

⁴³ Do konce 30. let 20. století se ale celkově množství domů oproti stavu v polovině 19. století zdvojnásobilo. Kuča 1996, s. 517.

⁴⁴ Gabriel – Lancinger 1992.

⁴⁵ Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999, s. 164.

⁴⁶ AM Česká Lípa, Seznam domů 1836, i.č. 1026, kart. 226 V.

označení nese od druhého českolipského přečíslování v roce 1914.⁴⁷ Stavební parcela, na níž dům stojí, má číslo katastrální 75.⁴⁸

Tereziánský katastr, obsahující konkordance s majiteli domů uvedených v berní rule, upozorňuje na skutečnost, že k roku 1654 vlastnila majitelka domu čp. 159 Margaretha Kneblin zároveň i sousední domy čp. 158 a 157.⁴⁹

K letům 1713 a 1719 je v tereziánském katastru jako vlastník domu čp. 159 (zde pod číslem 64) poznamenán Wentzl Moysig,⁵⁰ živící se šenkem a obchodem se sklem.⁵¹

V josefském katastru je poznamenán jako majitel domu dle tehdejšího číslování 176 Josef Moßig.⁵²

Na základě porovnání, uzavřeného dne 6. října 1816, byla pro pozemky těsně sousedící s domem čp. 159 vložena povinnost umožnit provoz a údržbu odtoku/stoky (*Abzucht*).⁵³ Podrobnosti o této odpadní stoce a jejím vedení pod sousedními pozemky se pak dovídáme v českolipské knize vyrovnání z let 1820-1824.⁵⁴ Dne 19. listopadu 1821 zažádal Karel Strakatý, tehdejší majitel domu čp. 159, českolipský magistrát o zaknihování dohody ze 6. října 1816, uzavřené mezi ním a Franzem Gröschelem (majitel domu čp. 160), za přizvání dalších sousedů Leonarda Zieglera (majitel čp. 161) a Josefa Schreinera (majitel domu na místě jižní poloviny domu čp. 250⁵⁵), týkající se Strakatým nově zřízené stoky. Aby bylo ušetřeno další kopání stávajícího odtoku z domovního sklepa pana Strakatého pod domovním pozemkem Franze Gröschela, dohodly se obě strany s přizváním zbývajících dvou sousedů, že místo sledování staré stoky, bude zřízena nová, a to následujícím způsobem (*Um die fernere Nachgrabung der bereits bestehenden Abzucht aus dem Hauseskeller des H. Strakati unter dem Hausgrund des Franz Gröschel zu ersparen, so sind beide Theile mit Zuziehung*

⁴⁷ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 154. V následujícím textu bude tento dům vždy označován současným číslem popisným, vyjma citací, kde bude ponechán údaj převzatý z pramene, uvedený zkratkou N.C.

⁴⁸ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155; NA, Stabilní katastr, Litoměřicko, Česká Lípa 255.

⁴⁹ NA, Tereziánský katastr, Litoměřicko, Česká Lípa, město 49/2. Měst. fassé 1713.

⁵⁰ V českolipským městských knihách se jeho jméno objevuje ve variantách Moüsig, Moosig, Gabriel – Lancinger 1992, s. 6.

⁵¹ NA, Tereziánský katastr, Litoměřicko, Česká Lípa, město 49/2. Měst. fassé 1713; NA, Tereziánský katastr, Litoměřicko, Česká Lípa, město 34/2. Městská fassé 1719. Rodina Moosigů tedy nebyla od počátku punčochářského řemesla, jak vyvodili Gabriel – Lancinger 1992, s. 6.

⁵² NA, Josefský katastr, Litoměřický kraj, Česká Lípa 4917.

⁵³ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁵⁴ AM Česká Lípa, Kniha vyrovnání č. 26 /Lib. Transact litt D/, 1820-1824, i.č. 590, kart. 137, fol. 84v-88v.

⁵⁵ Velký nárožní dům čp. 250 vznikl na stavebních parcelách dvou někdejších měšťanských domů, označených při číslování v roce 1836 čísly 293 (menší, nárožní) a 294 (větší, v ulici Sokolská). Při prvním číslování nesly označení N.C. 203 (pak 293) a 204 (pak 293). Viz rešerše k domu čp. 250.

der übrigen zwei H. Nachbarn einig geworden, statt der Verfolgung der alten Abzucht eine neue Abzucht auf folgende Art herzustellen):

1. Stoka pana Strakatého má být zachována od jeho sklepa, skrze městskou hradbu až ke vstupu na Gröschelův pozemek pod jeho domovní zdí, (*Die Abzucht des Herr Strakati soll von seinen Keller, durch die Stadtmauer bis an Eingang auf Gröschlischen Grund unter seinen Hausmauer erhalten worden.*)

2. Od vstupu na Gröschelův pozemek má být tato stoka zakrytá vedena šikmo od vykopáním viditelného otvoru u městské hradby pod gröschelovskou základní zeď směrem k budoucímu gröschelovskému sklepu (*Vom Eintritt auf Gröschlischen Grund soll diese Abzucht von der durch Aufgrabung sichtbaren Oeffnung an der Stadtmauer unter der Gröschlischen Grundmauer in schiefer Richtung durch dem zur errichtenden Gröschlischen Keller verdeckt geführt werden*).

3. Tento sklep má být zřízen v horním rohu gröschelovského dvora u městské hradby pod jeho domovní zdí naproti dílně, v šířce sedmi loktů (cca 5,4 m⁵⁶) a délce šesti loktů (cca 4,7 m⁵⁷). Hloubka sklepa se má řídit potřebným spádem stoky (*diese Keller soll an dem obern Eck des Gröschlischen Hofgrundes an der Stadtmauer unter seiner Hausesmauer gegen seinen Werkstadt zu sieben Ellen breit und sechs Ellen lang hergestellt werden. Die Tiefe des Kellers soll sich nach dem nothwendigem Fall der Abzucht richten*).

4. Na konci sklepa má být stoka vedena skrze Gröschlův dvůr ve vzdálenosti $\frac{5}{4}$ českého lokte (cca 0,74 m) od domovní zdi čp. 160 až na hranici Schreinerova dvora šikmo k hranici mezi Schreinerovým a Zieglerovým dvorem, a odtud po této hranici dále pod Schreinerovým dřevěným plotem dvora až k vyústění do společné stoky,⁵⁸ která teče od Zieglerova pozemku přes Schreinerův dvůr po povrchu (*Am Ende dieses Kellers soll diese Abzucht durch die Gröschlischen Hof in einer Entfernung von $\frac{5}{4}$ böhm. Ellen entfernt von der Gröschlischen Hausmauer bis an die Schreinerischen Hofgränze in Schiefer Richtung an die Schreinerisch und Zieglerische Hofgränze, und von da auf diese Gränze fort unter dem Schreinerischen hölzernen Hofzaun bis zum Ausfluss in die allgemeine Abzucht*).

5. Stoka má mít od vstupu na gröschlovský pozemek až k výtoku pod schreinerovsko-zieglerovskou hranicí pozemku do společné stoky (*allgemeine Abzucht*) světlost šest palců

⁵⁶ Pokud se jedná o loket vídeňský. Pokud se jedná o loket český, byl by převod jen 4,1 m. Srv. užití českého lokte níže v textu. K otázce přijetí vídeňských měr ve stavebnictví srv. Hoffmann 1984, s. 71.

⁵⁷ Pokud se jedná o loket vídeňský. Pokud se jedná o loket český, byl by převod jen 3,6 m. Viz předchozí pozn.

⁵⁸ Srv. též zmínku o odtoku (*Abzucht*) u Zádusň brány k roku 1662 v historické rešerši k městským hradbám Gabriel – Zahradník 1997, s. 19. Srv. též v náleзовé zprávě věnované domům čp. 160, 161, 250, 251 a 252 (dodatky) v oddíle věnovaném čp. 250 (jeho část k N.C. 204/294) záznam ze stavební komise z roku 1874, která popisuje situaci kanálů na těchto pozemcích.

(cca 15, 8 cm⁵⁹) na šířku a sedm (cca 18,4 cm⁶⁰) na výšku. Stoka má být dále vyzděna na všechny čtyři strany z kvádrového kamene, horní strana může být také překryta deskami.

6. K označení této stoky má být v gröschelovském sklepe umístěna deska se železným kruhem.

7. Karel Strakatý se také zavazuje zaplatit náklady na vykopání gröschelovského sklepa, který musí být teprve zřízen.

8. Dále se Strakatý zavazuje zaplatit ze svého 300 zl., a to 150 zlatých hotově a 150 zl. po postavení stoky a sklepa (není uvedeno komu, evidentně však Gröschelovi)

9. Také se Strakatý zavazuje, že dá stoku zbudovat na své náklady a pak zase zasypat a upravit rozkopané pozemky.

10. Též se zavazuje, že nechá znovu postavit Schreinerův dřevěný plot, který bude muset být kvůli kopání stoky stržen.

11. Zbývající suť nechá Strakatý na své náklady odklídít.

12. V budoucnu bude Strakatému umožněno stoku čistit a opravovat, což však vždy zajistí na své náklady.

13. Gröschelovi jako majiteli domu čp. 160 zůstává vyhrazeno nerušené užívání svého dvora, ovšem vždy s dodržáním povinnosti umožnit čištění a opravy stoky majiteli domu čp. 159.

14. Posledním bodem smlouvy je informace, všichni zúčastnění se stokou souhlasí.⁶¹

V komisionelním protokolu z 28. dubna 1821 bylo poznamenáno, že s vlastnictvím domu čp. 159 se váže spoluvlastnické právo na hraniční zeď nacházející se mezi tímto objektem a domem čp. 158. Zároveň ovšem bylo stanoveno užívatelské právo na protipožární zeď, příslušející k domu čp. 159, pro majitele domu čp. 158.⁶² Tento zápis nejspíš souvisí s odstoupením pruhu pozemku majitelem domu čp. 159 ve prospěch majitele domu čp. 158.⁶³

⁵⁹ Pokud je míněn palec vídeňský (2,634 cm). Pokud je míněn palec český (2,47 cm) – srv. užití českého lokte výše v textu, byla by šířka světlosti tohoto kanálu cca 14,8 cm. K otázce přijetí vídeňských měř ve stavebnictví srv. Hoffmann 1984, s. 71.

⁶⁰ Pokud je míněn palec vídeňský. Pokud je míněn palec český, byla by výška světlosti tohoto kanálu cca 17,3 cm. Viz předchozí pozn.

⁶¹ AM Česká Lípa, Kniha vyrovnání č. 26 /Lib. Transact litt D/, 1820-1824, i.č. 590, kart. 137, fol. 84v-88v; KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 156 je poznamenáno, že na základě porovnání ze 6. října 1816 byla pro majitele parcely č. kat. 76 (náležící k domu čp. 160) stanovena služebnost kanálu pod sklepem a dvorem.

⁶² KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁶³ Viz Gabriel – Lancinger 1992, s. 8.

V roce 1824 naplánoval soused z čp. 160 přestavbu svého domu. Dne 15. dubna 1824 se sešli sousedé a stavební znalec, aby se vyjádřili k jeho plánu.⁶⁴ Protokol byl sepsán 24. dubna a komise v něm shledala stavbu v pořádku. K bývalé městské hradbě nyní v majetku pana Strakatého (čp. 159) měl být přistaven sklad zboží s dílnou, patrně klenutý (*Anbauung des Waaren- und Werckaufgewölbes*), a to následujícím způsobem: že totiž délka využitě hradby bude od zdi skladu včetně až k rohu domu čp. 159 činit 5 sáhů a 5 stop (tj. cca 11 m), přičemž ze strany domu čp. 160 bude v šířce 1 stopy a 6 palců (tj. cca 0,47 m) stržena, aby se získalo více prostoru (*die Länge dieses zu benützenden Mauer vom dies Waarengewölbsmauer mit Inbebriff [!] derselben bis an die Ecke des Hauses H. Strakaty von 5° und 5', von Seite des Stichelchen Hauses vergleichen um 1 Schuh 6 Zoll in der Stärke abgebrochen werde, um mehr Raum zu gewinnen*). Proti kterémužto zúžení zdi pan Strakatý nic nenamítá, pokud to nebude na újmu jeho domu. Nadto má být zastřešení skladu zboží vysoké jen natolik, aby nijak neomezovalo okna domu čp. 159.⁶⁵

Ve stabilním katastru je k roku 1843 poznamenáno, že Karel Strakatý drží v České Lípě obytnou a hospodářskou budovu čp. 159 (dle tehdejšího číslování 155) na parcele č. kat. 75, a to o rozloze 160 čtverečních sáhů, tj. cca 575,5 m².⁶⁶

Na základě porovnání ze 4. července 1848 byla k pozemku sousedního domu čp. 252 vtělena služebnost vedení stoky ze dvora domu čp. 159, jako panujícího statku. Zároveň však byla majiteli domu čp. 159 uložena povinnost udržovat stoku v dobrém stavu.⁶⁷

Dne 22. října 1859 koupil dům čp. 159 Anton Grossmann.⁶⁸

Dne 12. června 1875 bylo sepsáno porovnání, které smluvně zajišťovalo pro majitele domu čp. 159 jednak volný výhled do zahrady č. kat. 300 u domu čp. 252 a jednak svobodné odvádění dešťové vody z domu čp. 159 na tuto zahradu. Tato služebnost byla dočasně zrušena 24. prosince 1936 a znovu zavedena 14. dubna 1937.⁶⁹

Na základě odevzdací listiny z 10. června 1902 získal objekt čp. 159 Emil Grossmann a 18. února následujícího roku byla vtělena povinnost poskytnout doživotní ubytování Františce Grossmannové.⁷⁰

⁶⁴ Stavební plán z března 1824 se bohužel nedochoval. AM Česká Lípa, Stavební spisy jednotlivých domů, i.č. 2849, kart. 873, složka čp. 160, 1824-1942.

⁶⁵ Stavební plán z března 1824 se bohužel nedochoval. AM Česká Lípa, Stavební spisy jednotlivých domů, i.č. 2849, kart. 873, složka čp. 160, 1824-1942.

⁶⁶ NA, Stabilní katastr, Litoměřicko, Česká Lípa 255.

⁶⁷ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155 a č. 596.

⁶⁸ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁶⁹ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155 a č. 596.

⁷⁰ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

Další smlouva, datovaná 15. prosincem 1906, zakazovala majiteli domu čp. 160 zastavět okno, nacházející se na západní straně domu čp. 159, a stanovila pro něj povinnost udržovat sem volný přístup vzduchu a světla. Dne 22. dubna 1913 pak bylo doplněno, že majitel domu čp. 159 má právo otevírat okenice tří oken v prvním patře svého domu ven do prostoru domu čp. 160.⁷¹

Oběma právním dohodám předcházely vleklé spory, vyvolané stavebními záměry sousedů Zoselových, usilujících o přestavbu svého domu čp. 160 na straně k domu čp. 159. Soused Emil Grossmann z čp. 159 ovšem vznesl prakticky ke každé verzi jejich stavebních plánů z roku 1906 námitky s odůvodněním, že na oné straně, kterou chce stavebník zastavět, jsou v čp. 159 okna: jednak jedno v přízemí a jednak tři v prvním patře. Okno v přízemí je jediné, které osvětluje přízemí jeho domu z této strany a podobně jsou na tom okna v prvním patře v pokojích i v chodbě, která jsou zde jediným přívodem světla a vzduchu. Okna v prvním patře se otevírají ven, jen okno v přízemí, protože vzniklo v hradbě (*wegen eines Mauervorsprunghes*), se nemůže otevírat ven. A právě toto okno by bylo zastavěno. Dle protokolu z 28. dubna 1914 přitom jmenovaná okna v žádném případě nesmí být zastavěna. Zoselovi namítali, že Grossmannovo tvrzení, že jeho sklad má světlo a vzduch jen ze strany dvora čp. 160, se rozchází se skutečností, protože tam proniká světlo ještě z ulice a jeho vlastního dvora.⁷²

Při další přestavbě domu čp. 160 v roce 1910 bylo přímo plánováno, že směrem k domu čp. 159 bude zbudována hlavní zeď o síle 0,3 m, jíž bude zastavěno okno do chodby této budovy úplně a částečně i jedno okno obytné místnosti (*Gegen des Wohnhauses Nro 155 wird eine 0.30 m starke Hauptmauer errichtet, durch welche das Gangfenster dieses Gebäudes ganz und ein Fenster des Wohnzimmers teilweise zur Verbauung gelangt*). Aby však dům čp. 159 neztratil žádné světlo, bylo projektováno, že jedno okno obytné místnosti směrem k jihu bude přemístěno tak daleko, že bude vně projektované hlavní zdi přístavby domu čp. 160, a bude tak mít dostatek světla. Okno na chodbu však musí mít střešní světlík s použitím luxfer, v němž bude větrací trubice vyvedená na střechu. Právní zástupce Emila Grossmann, majitele domu čp. 159, opět upozornil stavebníky, že podle dohody uzavřené v prosinci roku 1906, nesmí být v žádném případě omezen přístup světla a vzduchu k oknům domu čp. 159, nacházejících se v prostoru prvního patra a střechy západní zdi tohoto domu, ale pokud bude tato podmínka dodržena, není co namítat. Zástupci města taktéž nevznesli námitky proti

⁷¹ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁷² AM Česká Lípa, Stavební spisy jednotlivých domů, i.č. 2849, kart. 873, složka čp. 160, 1824-1942; Podrobně viz v historické rešerši k domu čp. 160.

plánované stavbě, takže mohlo být stavební povolení uděleno.⁷³ Nakonec však k realizaci tohoto plánu evidentně nedošlo a v následujícím roce přišli manželé Zoselovi s novým návrhem (adaptační práce a přístavba pokoje v prvním patře na stávající nádvorní přízemní budovu, přičemž horní hrana plánované pultové střechy bude ležet dle měření provedeného na místě 55 cm nad okenním překladem spodních dvou půdních oken v západní obvodové zdi domu čp. 159), s nímž přes opětovné Grossmannovy námitky již uspěli.⁷⁴

V roce 1918 (14. srpna) byla sepsána kupní smlouva, na jejímž základě získali dům čp. 159 do společného vlastnictví Josef a Aloisie Zoselovi, o tři roky později (9. dubna 1921) pak bylo vlastnické právo připsáno pouze Alosii Zoselové.⁷⁵

Dne 30. června 1932 bylo majiteli domu čp. 159 smluvně zajištěno právo zřídit na štítě svého domu na straně hraničící s dvorem domu čp. 158 okno.⁷⁶

V kupní smlouvě z 2. dubna 1937 (jíž od Zoselových získal Heřmann Heller dům čp. 251)⁷⁷ byla vtělena tzv. služebnost práva okenního pro dům čp. 159 jako statek panující a zároveň bylo stanoveno, že majitel tohoto domu má mít vždy právo svobodného průchodu přes pozemky náležící k domu čp. 251.⁷⁸

Dne 9. června 1944 připadlo vlastnictví domu, rozděleného na třetiny, na Josefa Zosela, MUDr. Dorianne Zoselovou a Edith Brandeisovou.⁷⁹

Po roce 1945 došlo ke konfiskaci domu na základě dekretu č. 108/1945 Sb.⁸⁰

Dne 2. ledna 1953 pak bylo do pozemkové knihy poznamenáno, že podle rozhodnutí o odevzdání konfiskovaného nemovitého majetku obcí, vydaného Osídlovacím úřadem a Fondem národní obnovy v Praze z 8. prosince 1949, se vkládá právo vlastnické na Československý stát – místní národní výbor v České Lípě.⁸¹

⁷³ Poznámka tužkou o udělení stavebního povolení byla dodatečně doplněná na protokol. AM Česká Lípa, Stavební spisy jednotlivých domů, i.č. 2849, kart. 873, složka čp. 160, 1824-1942.

⁷⁴ AM Česká Lípa, Stavební spisy jednotlivých domů, i.č. 2849, kart. 873, složka čp. 160, 1824-1942; Podrobně viz v historické rešerši k domu čp. 160.

⁷⁵ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁷⁶ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁷⁷ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 595.

⁷⁸ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁷⁹ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁸⁰ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

⁸¹ KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155.

Prameny:

Národní archiv (NA)

NA, Tereziánský katastr, Litoměřicko, Česká Lípa 1809, 1855

NA, Josefský katastr, Litoměřický kraj, Česká Lípa 4917

NA, Stabílní katastr, Litoměřicko, Česká Lípa 255

Státní okresní archiv Česká Lípa (SOkA Česká Lípa)

Archiv města České Lípy /1381-1945/ (dále jako AM Česká Lípa)

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 1 /Liber fundorum vom Jahre 1601/, 1601-1615, i.č. 489, kart. 52

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 2 /Liber fundorum vom Jahre 1615 bis 1640/, 1615-1640, i.č. 490, kart. 53

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 3 /Liber fundorum I/, 1640-1687, i.č. 491, kart. 54

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 4 /Liber fundorum II/, 1687-1729, i.č. 492, kart. 55

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 5 /Liber fundorum III/, 1728-1751, i.č. 493, kart. 56V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 6 /Liber fundorum IV/, 1751-1773, i.č. 494, kart. 57V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 7 /V^{tus} Liber fundorum civitatis/, 1773-1789, i.č. 495, kart. 58V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 8 /Liber fundorum VI/, 1789-1797, i.č. 496, kart. 59V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 9 /Liber fundorum VII/, 1808-1812, i.č. 497, kart. 60V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 11 /Liber fundorum IX/, 1808-1812, i.č. 499, kart. 62V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 16 /Liber fundorum XIV/, 1827-1829, i.č. 504, kart. 67V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 18 /Liber fundorum XVI/, 1832-1836, i.č. 506, kart. 69V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 19 /Liber fundorum XVII/, 1837-1840, i.č. 507, kart. 70V

AM Česká Lípa, pozemková kniha č. 22 /Liber fundorum XX/, 1850, i.č. 510

AM Česká Lípa, Kniha vyrovnání č. 24 /Lib. Transact litt B/, 1786-1810, i.č. 588, kart. 136

AM Česká Lípa, Kniha vyrovnání č. 25 /Lib. Transact litt C/, 1810-1820, i.č. 589, kart. 137

AM Česká Lípa, Kniha vyrovnání č. 26 /Lib. Transact litt D/, 1820-1824, i.č. 590, kart. 137

AM Česká Lípa, Kniha vyrovnání č. 28 /Lib. Transactionum litt F/, 1833-1845, i.č. 592, kart. 139

AM Česká Lípa, Kniha kontraktů (Contraktebuch der Stadt. Böhm. Leipper Gründe, litt. A),
1794-1817, i.č. 515, kart. 75
AM Česká Lípa, Kniha kontraktů (Contraktebuch der Stadt. Böhm. Leipper Gründe, litt. B),
1817-1874, i.č. 516, kart. 75
AM Česká Lípa, Seznam domů 1836, i.č. 1026, kart. 226V
AM Česká Lípa, Stavební spisy jednotlivých domů, i.č. 2849, kart. 873, složka čp. 160,
1824-1942

Katastrální úřad pro Ústecký kraj, katastrální pracoviště Česká Lípa (KÚ Česká Lípa)

KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 154
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 155
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 156
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 157
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 324
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 593
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 595
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 596
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 2749
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 2758
KÚ Česká Lípa, Pozemková kniha Česká Lípa, vložka č. 2833

Městský úřad, stavební úřad Česká Lípa (SÚ Česká Lípa)

SÚ Česká Lípa, složka čp. 158
SÚ Česká Lípa, složka čp. 161
SÚ Česká Lípa, složka čp. 250
SÚ Česká Lípa, složka čp. 251

Ikonografické prameny:

Veduty:

1712: Veduta České Lípy, litografie – kopie mědirytu Mauritia Vogta z r. 1712, vyd. Jos. Müller, Excursions-Club, 2.pol. 19. stol. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2., kart. 619. Reprodukce např.: Ciesar 1937

před 1787: Tovaryšský list s pohledem na Českou Lípu před požárem 1787, ryl. F. Ant. Weisser. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2. 6/135, kart. č. 619. Reprodukce např.: Panáček 2005, Ciesar 1937

před 1787: Veduta České Lípy před požárem 1787, kresba tuší dochovaná ve fotokopii. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2., kart. 619. Reprodukce např.: Panáček 2005, Ciesar 1937

Mapy a plány města:

1710-1730: Plán České Lípy, Friedrich Bernhard Werner. Národní památkový ústav Praha, ú.p. Praha, fotoarchiv, negativ i.č. 26.177 (cit. dle Panáček 2005, s. 6). Reprodukce např.: Kuča 1996; Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999

1744: Plán České Lípy. In: Ciesar 1937 (jako místo uložení originálu uveden Vídeňský válečný archiv)

1843: Císařský otisk stabilního katastru, město Česká Lípa, měř. 1:2880. Ústřední archiv zeměměřičství a katastru

pol. 19. stol.?: Plán České Lípy, nedatováno, bez měř., dochováno ve fotografii. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2. 8/146, kart. 619

1843-1875: Indikační skica stabilního katastru, město Česká Lípa, měř. 1:2880. NA, Stabilní katastr, Litoměřicko, Česká Lípa 255

1876-1925: Berní mapa vyřazená po obnově, Česká Lípa, měř. 1:2880. Ústřední archiv zeměměřičství a katastru

Fotografie:

Dům čp. 159:

1905-1908: Dům čp. 159 (Knoblochova pivnice). Vlastivědné muzeum a galerie v české Lípě, Sbírka pohlednic Vlastivědného muzea, oddělení Česká Lípa

1902-1913: Dům čp. 159 (Knoblochova pivnice). In: Smejkal – Panáček – Sobotová 1996, č. 181

Stavební plány:

1820-1824: Regulační plán k rozšiřování Klášterní (dnes Tržní) ulice při úpravách na pohořelišti Josefa Hellera, situace, bez data, kres. Jeřábek. SOkA Česká Lípa, Archiv města České Lípy /1381-1945/, kart. 609, i.č. 2531

Literatura:

Cisar 1937:

Hans Cisar, Ein alter Leipaer Stadtgrundriss und andere heimatliche Stadtpläne und Karten aus dem 18. Jahrhunderte. Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 60, 1937, s. 66-74

Gabriel – Flesar 1995:

František Gabriel, Stanislav Flesar, Změny parcelace v historickém jádru České Lípy. Archeologia historica 20, 1995, s. 81-90

Gabriel – Panáček 1990:

Gabriel, František, Panáček Jaroslav, Vznik a počátky České Lípy. Bezděz [1], 1990, s. 11-38

Gabriel – Smetana 1980:

František Gabriel, Jan Smetana, Sídelně historické aspekty vzniku města České Lípy. Archaeologia Historica 5, 1980, 131-142

Hoffmann 1984:

Gustav Hoffmann, Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy. Plzeň – Sušice 1984

Kuča 1996:

Karel Kuča, Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. Díl. A-G. Praha 1996

Panáček 2002:

Jaroslav Panáček, Založení ČL a městské právo. Bezděz 11, 2002, s. 5-30

Panáček 2003:

Jaroslav Panáček, Česká Lípa v době gotické. Ústecký sborník historický 2003/1, s. 157-211

Panáček 2005:

Jaroslav Panáček, Ke vzniku českolipské veduty tzv. tovaryšského listu. Bezděz 14, 2005, s. 5-20

Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999:

Jaroslav Panáček, Marie Vojtíšková, Ladislav Smejkal, Z dějin České Lípy. Česká Lípa 1999

Smejkal – Panáček – Sobotová 1996:

Smejkal Ladislav, Panáček Jaroslav, Sobotová Majdalena, Stará Česká Lípa v dobových fotografiích. Česká Lípa 1996

Smetana 1979:

Jan Smetana, K topografii areálů severočeských měst ve 13. a 14. století.
Československý časopis historický 27, 1979, s. 587-590

Vojtíšková – Panáček 1976:

Marie Vojtíšková, Jaroslav Panáček, Česká Lípa. Česká Lípa 1976

Nepublikované zprávy:

Gabriel – Lancinger 1992:

František Gabriel, Luboš Lancinger, Stavebně historický průzkum. Česká Lípa čp. 159.
Česká Lípa 1992 (uloženo v NPÚ – ÚOP v Liberci, Sběrka průzkumů a zpráv, př. č. 593)

Gabriel – Zahradník 1997:

František Gabriel, Pavel Zahradník, Stavebně historický průzkum. Česká Lípa – městské opevnění. Česká Lípa 1997 (uloženo v NPÚ – ÚOP v Liberci, Sběrka průzkumů a zpráv, př. č. 152)

Líbal – Koběrská 1984:

Dobroslav Líbal, Ludmila Koběrská, Česká Lípa. Stavebně historický průzkum. Historické jádro, předměstí. SÚRPMO Praha 1984 (uloženo v NPÚ – ÚOP v Liberci, Sběrka průzkumů a zpráv, př. č. 494/I.)

Nová – Panáček 2005:

Eliška Nová, Michal Panáček, Česká Lípa. Dům čp. 252, ulice Sokolská. Standardní stavebněhistorický průzkum. Česká Lípa, Památkový ateliér NNP 2005

Seznam použitých zkratk:

AM Česká Lípa – Archiv města České Lípy /1381-1945/

č. kat. – číslo katastrální

čp. – číslo popisné

č. top. – číslo topografické

GO – generální oprava

gr. – groš

i.č. – inventární číslo

kart. – karton

kr. – krejcar

KÚ Česká Lípa – Katastrální úřad pro Ústecký kraj, katastrální pracoviště Česká Lípa

MěNV – Městský národní výbor

míš. – míšeňský

MNV – Místní národní výbor

NA – Národní archiv

N.C. – Numero conscriptinis

NPÚ – ÚOP v Liberci – Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Liberci

RaJ – podnik Restaurace a jídelny

s. – strana

sign. – signatura

SOkA Česká Lípa – Státní okresní archiv Česká Lípa

SÚ Česká Lípa – Městský úřad, stavební úřad Česká Lípa

SÚRPMO – Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů

ÚAZK – Ústřední archiv zeměměřičství a katastru

zl. konv. m. – zlatý konvenční měny

zl. rak. m. – zlatý rakouské měny

zl. rýn. – zlatý rýnský

zl. víd. m. – zlatý vídeňské měny

Seznam příloh:

- 1) 1712: Veduta České Lípy, litografie – kopie mědirytu Mauritia Vogta z r. 1712, vyd. Jos. Müller, Excursions-Club, 2.pol. 19. stol. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2., kart. 619. Reprodukce např.: Ciesar 1937.
- 2) před 1787: Tovaryšský list s pohledem na Českou Lípu před požárem 1787, ryl. F. Ant. Weisser. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2. 6/135, kart. č. 619. Reprodukce např.: Panáček 2005, Ciesar 1937.
- 3) před 1787: Veduta České Lípy před požárem 1787, kresba tuší dochovaná ve fotokopii. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2., kart. 619. Reprodukce např.: Panáček 2005, Ciesar 1937.

- 4) 1710-1730: Plán České Lípy, Friedrich Bernhard Werner. Národní památkový ústav Praha, ú.p. Praha, fotoarchiv, negativ i.č. 26.177 (cit. dle Panáček 2005, s. 6). Reprodukce např.: Kuča 1996; Panáček – Vojtíšková – Smejkal 1999.
- 5) 1744: Plán České Lípy. In: Ciesar 1937 (jako místo uložení originálu uveden Vídeňský válečný archiv).
- 6) 1843: Císařský otisk stabilního katastru, město Česká Lípa, měř. 1:2880. Ústřední archiv zeměměřičství a katastru.
- 7) pol. 19. stol.?: Plán České Lípy, nedatováno, bez měř., dochováno ve fotografii. SOkA Česká Lípa, AM Česká Lípa, i.č. 2554, st. sign. D I/b.2. 8/146, kart. 619.
- 8) 1843-1875: Indikační skica stabilního katastru, město Česká Lípa, měř. 1:2880. NA, Stabilní katastr, Litoměřicko, Česká Lípa 255.
- 9) 1876-1925: Berní mapa vyřazená po obnově, Česká Lípa, měř. 1:2880. Ústřední archiv zeměměřičství a katastru.
- 10) [1820-1824]: Regulační plán k rozšiřování Klášterní (dnes Tržní) ulice při úpravách na pohořelišti Josefa Hellera, situace, bez data, kres. Jeřábek. SOkA Česká Lípa, Archiv města České Lípy /1381-1945/, kart. 609, i.č. 2531.
- 11) 1905-1908: Dům čp. 159 (Knoblochova pivnice). Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, Sběrka pohlednic Vlastivědného muzea, oddělení Česká Lípa.
- 12) 1902-1913: Dům čp. 159 (Knoblochova pivnice). In: Smejkal – Panáček – Sobotová 1996, č. 181.

POPIS VYBRANÝCH KONSTRUKCÍ

Exteriér

Západní obvodová stěna – bývalá městská hradba

Vnější líc západní obvodové stěny má velmi různorodý charakter. Vedle zdiva z opracovaných pískovcových kvádrů jsou rozsáhlé úseky cihelného zdiva zcela novodobého nebo staršího charakteru. Pouze část líce ve spodní části jižního konce stěny v délce cca 3 m je vyzděna ze sbíraného nebo lomového pískovce různých velikostí šíbrovaného drobnějšími úlomky stejného materiálu. Pouze u této části líce proto předpokládám středověký původ, zatímco ostatní části viditelného líce stěny jsou výsledkem mnoha přestaveb a úprav od baroka až do současnosti.

Interiér

1. PP – západní stěna místnosti č. 02

Západní stěna sklepa označeného pracovně č. 02 je jeho čelní stěnou vymezenou podlahou sklepa a přiloženým půlkruhem valené sklepní klenby. Uprostřed této stěny je pravoúhlý otvor v jehož hloubce lze nalézt rozpadající se rostlé podloží a rozvolněné jádrové zdivo. Na líci stěny lze přibližně uprostřed její výšky nalézt vodorovnou spáru oddělující horní a spodní části zdiva. V místech spáry lze navíc nalézt nápadně drobné zdivo s velkým podílem malty. Situaci lze interpretovat poměrně jasně jako původní středověkou zeď městského opevnění v horní části, která musela být po vyhloubení sklepa pod svou základovou spárou druhotně podezděna a tak podchycena. Otázkou pouze zůstává funkce pravoúhlého otvoru, pokud nevznikl zcela novodobě, což se při jasných zásazích do jeho boků nedá zcela vyloučit.

1. PP – severní a jižní stěna a klenba místnosti č. 02

Podélné stěny a klenba sklepa č. 02 jsou vyzděny z nepravidelných lomových pískovcových kvádrů s vkládanými znělcovými nebo cihelnými šíbrý. Povrch je do pravidelného líce srovnán kvalitní hrubší omítkou na níž je ještě jedna hlazená vrstva.

1. PP – západní stěna místnosti č. 03

Spodní část stěny z níž vybíhá valená klenba sklepa je vyzděna ze tří řad nápadně velkých pískovcových kvádrů výšky 30 cm a délky až 80 cm.

1. PP – studna vedle místnosti č. 03

Východně vedle sklepa označeného č. 03 se nalézá kruhová studna o průměru 110 cm a hloubce cca 9 m. Studna je ze sklepa přístupná pravoúhlým otvorem. Vyzděna je velmi pečlivě z velkých pískovcových kvádrů opracovaných do segmentového tvaru podle zakřivení pláště studny. Těleso studny drobně vybíhá do sklepa č. 03 a do sklepa č. 04, jejichž stěny jsou k němu přizděny. Shora je studna překryta velkými pískovcovými deskami podloženými kovovými pruty. Ve spodních partiích studny je voda v níž leží zbytek dřevěné roury.

1. NP – západní stěna místnosti č. 13

Větší část stěny je vyzděna z lomového pískovce šfibrovaného znělcovými úlomky a spojovaného kvalitní šedou maltou. Pouze u jižního okraje je část vyzděna z cihel. Přibližně ve výšce 265 cm nad dnešní podlahou probíhá přes celou stěnu vodorovná dráže zazdřená cihelnými úlomky. V osových rozestupech cca 160 cm navazují na dráži zazdívky čtyř kapes po trámech. S největší pravděpodobností jde o stopy po starší stropní konstrukci v podobě trámového stropu. Dráže je buď stopou po podhledu nebo stopou po dřevěném polštáři na němž byly trámy položeny.

1. NP – východní stěna místnosti č. 12

Stopám popisovaným v předchozím odstavci přesně odpovídají stejné stopy na východní stěně vedlejší místnosti. Zazdívky po trámech odpovídají kapsám velikosti 25 x 28 cm. Vodorovná dráže je ve stejné výšce mezi 263 a 270 cm .

1. NP – severní stěna místnosti č. 13

V severní stěně se dnes otevírá velký z vnějšku zazdřený pravoúhlý otvor s traverzovým překladem. Nad ním je ve zdi vyklenut velký cihelný záklenek, kterému odpovídají na obou koncích svislé spáry vymezující rozsah velké niky v níž byly pravděpodobně původně teprve umístěny okenní otvory. Velká nika byla později, pravděpodobně v klasicismu, zmenšena přízdívkou. Zbytek rozsahu již zaujímá dnešní novodobý otvor který mohl zničit stopy dalšího dělení.

1. NP – severní stěna místnosti č. 12

To že dělení okenních otvorů na severní stěně mohlo být složitější, více vypovídá situace v místnosti č. 12. Nejvýše uprostřed je zachován zbytek nejstaršího cihelného

záklenku velké niky, pravděpodobně pozdně renesančního stáří. Ta však byla později v západní části zazděna a nový nižší cihelný záklenek vymezil novou pravděpodobně barokní niku z níž zůstala zachována ještě západní špaleta. Šířka niky byla přibližně 230 cm. I tato nika ale byla posléze zazděna a byly zbudovány dva segmentové záklenky dvou otvorů šířky 150 a 130 cm rozdělených uprostřed pilířem. Do těchto otvorů byly vloženy dnešní novodobé pravoúhlé výplně.

1. NP – jižní stěna místnosti č. 12

Stěna odděluje místnost č. 15 v níž byla umístěna kuchyň s komínem a otopným zařízením. Tím je poznamenána její spodní východní část kde jsou nad sebou minimálně tři záklenky nik nebo otvorů souvisejících s tímto provozem. Kousek pod vrcholem klenby se potom ve stěně nachází zazděný okenní otvor rozměrů 60 x 40 cm.

1. NP – východní stěna místnosti č. 14

V jižní části stěny se nachází velký, 270 cm široký půlkruhový klenební pas vyzděný z pískovcových kvádrů. Tomuto pasu odpovídá jeho čelo, které je patrné na východním líci této stěny z místnosti č. 16. Pas je pravděpodobně pozdně renesanční. Druhotně, snad v období baroka, byl oblouk částečně zazděn a částečně i v jeho klenbě byl zbudován pravoúhlý otvor, který byl posléze také zazděn.

2. NP – situace za západní stěnou místnosti č. 13 v 1. NP

V klínovém prostoru mezi původní městskou hradbou a západní stěnou místnosti č. 13 v 1. NP u severního průčelí jsou z 2. NP patrné zbytky schodišťových stupňů vedoucích podél městské hradby jižním směrem. V severní obvodové stěně objektu je patrný záklenek původního vstupu na schodiště. Vstup byl pravděpodobně zazděn a schodiště zrušeno po rozprodání městských hradeb a bran po požáru města v roce 1820, kdy se patro domu čp. 159 o tuto část zvětšilo a svou vnější západní hranici posunulo až nad bývalou městskou hradbu.

mezipatro – stropní konstrukce komory vedle schodiště

Z podesty schodiště stoupajícího do 2. NP je přístupná malá komůrka na východní straně. Komora má trámový záklopový strop. Ze stropních trámů byly odebrány vzorky pro dendrochronologii, které prokázaly, že dřevo pro ně bylo skáceno na přelomu let 1817/18.

STAVEBNÍ VÝVOJ

Nejstarší stavební konstrukci v organismu zkoumaného objektu představuje hradba městského opevnění. Zdá se že její dochovaný autentický líc se omezuje pouze na úsek v horní části západní stěny sklepa č. 02 a snad na drobný úsek na vnějším líci západní stěny objektu u jižního konce. V ostatních partiích je hradba buď ukryta v jádru zdiva nebo je její substrukce novodobě zásadně přezděna. Překryta přízdívkou je jak u západní stěny sklepa č. 03 tak v 1. NP u místností č. 13 a 14. Z vnější strany, z exteriéru je pak líc hradby mnohonásobně přezděn a upraven.

Nestarší části námi sledovaného obytného objektu čp. 159 pak představuje jeho pozdně renesanční výstavba na počátku 17. století. Z té doby jsou zachovány sklepní prostory v dnešním rozsahu a větší část obvodového zdiva vymezující místnosti č. 12 až 14. U severní uliční čáry a na západě podél hradby v té době pravděpodobně vznikl objekt mající uprostřed komunikační chodbu a k ní po obou stranách přiložené příčně k severnímu průčelí položené prostory. U hradby pak jižním směrem navazovala hloubkově položená prostora. Rozsah zástavby ukazují sklepní prostory. Otázkou je východní část tehdejšího objektu z níž nelze v současné stavbě nic nalézt. Buď byla z nějakého důvodu kompletně odstraněna a nahrazena novostavbou, nebo nebyla podle původního plánu celá realizována. Podle zachovaných stop byla pozdně renesanční stavba plochostropá, snad s patrem které mohlo být postaveno z méně trvanlivých materiálů.

Období baroka se do podoby interiérů promítlo zejména realizací zaklenutí všech přízemních prostor. Zároveň byla také doplněna nebo nověji nahrazena zástavba ve východní části u severního průčelí. Nově byla zbudována východní stěna komunikační chodby a dále k východu přistavěn hloubkově orientovaný prostor zaklenutý dvěma poli křížové bezžebné klenby. Do rohu mezi severním a západním křídlem byla vestavěna kuchyň s novou komunikační chodbou běžící ve východozápadním směru, otevřenou jižním směrem velkými arkádovými oblouky. Drobně upraven byl i přístup do sklepů. Upraveny byly okenní otvory v severním průčelí.

Teprve asi až v období klasicismu zaplnilo severní křídlo i poslední zbylou plochu ve východním rohu parcely. Nejvýchodnější barokní prostor byl prodloužen o jedno klenební pole k jihu a z východní strany k němu byl přistavěn další hloubkový prostor osvětlovaný okny od severu a od východu. Ve středu východního průčelí tak vznikl průjezd. Z velké části byly zazděny arkády nádvorní komunikační chodby od níž byla stěnou se dveřmi a malým oknem více oddělena i starší kuchyň. Shora tak byl zamezen přístup ke studni. Starší jednotný

prostor v severozápadním rohu byl dvěma pasy sklenutými na středový pilíř předělen na dvě menší místnosti a upraveny byly okenní otvory které je osvětlovaly od severu. Do dnešní podoby bylo upraveno schodiště do 2. NP. Otázku stavebních změn 2. nadzemního podlaží nejsme schopni po jeho většinovém odstranění sledovat. Konstatovat lze pouze to, že dřevěná stropní konstrukce v komoře v mezipatře přežila bez úhony druhý celoměstský požár v roce 1820.

Novější období již přinesla většinou jen drobnější úpravy otvorů. Pouze zaklenutí nejvýchodnější místnosti č. 18 v severním křídle podle jeho velmi malého vzduší rozměrných českých placek kladu až do období před rokem 1900. Další rozsáhlejší zásahy přinesla až doba zcela nedávná.

ARCHITEKTONICKO HISTORICKÉ HODNOCENÍ

Přes dnešní torzální stav v sobě objekt stále uchovává velmi pozoruhodné konstrukce a prostory. Sklepní prostory 1. PP jsou přes drobné zásahy dochovány takřka v neporušeném stavu a jsou krásnou ukázkou raně novověkého stavitelství a architektury. Jsou vybaveny třemi portály s kamennými ostěními a pozoruhodným tubusem kamenné studny. 1. NP v sobě stále ukrývá podstatnou část pozdně renesančního objektu jehož jsou sklepy součástí. Hodnotnou konstrukcí jsou i vložené klenby mající stále ještě archaický výraz.

Samostatnou otázkou je existence hradby městského opevnění. Přestože její autentický líc je dochován pouze v relativně malém rozsahu existence hradby v celém průběhu západní obvodové stěny je nesporná a i v podobě pozdějších přestaveb představuje určující hodnotu celého místa. Její urbanistický a kompoziční význam je nesporný a jako takový představuje hodnoty které je žádoucí chránit.

Fotodokumentace současného stavu - exteriér

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Západní stěna severního křídla domu, pohled od západu (všechna foto M. Panáček 2007).

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Západní stěna severního křídla domu, detail severní části, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Západní stěna severního křídla domu, detail střední části, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Západní stěna severního křídla domu, detail jižní části, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Západní stěna severního křídla domu, detail spodní části jižního konce, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Západní stěna severního křídla domu, detail horní části jižního konce, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Jižní stěna severního křídla domu, střední část, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Jižní stěna severního křídla domu, střední část, detail zazděného vstupu, pohled od jihu.

Fotodokumentace současného stavu – interiér 1. PP

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, jižní stěna, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, jižní stěna, detail s otiskem bývalého schodiště, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, západní stěna, severní část, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, západní stěna, jižní část, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, severní stěna, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, východní stěna, severní část, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, východní stěna, jižní část, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, stěny studny, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, strop studny, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 03, studna, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, západní stěna, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, západní stěna, detail otvoru ve střední části, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, jižní stěna, západní část, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, jižní stěna, vstup do místnosti 03, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, jižní stěna, východní část, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, východní stěna, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, severní stěna, západní část, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, severní stěna, západní odvětrávací okno, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, severní stěna, střední část, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, severní stěna, východní odvětrávací okno, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 04, východní stěna, pohled od severozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 04, jižní stěna, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 04, západní stěna, pohled od severovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 04, severní stěna, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 05, východní stěna, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 05, jižní stěna, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 05, severní stěna, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 05, západní stěna, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 05, západní stěna, detail vstupního portálu, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 01, vstupní portál do místnosti 02, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 01, západní stěna, severní část, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 01, severní stěna, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 01, východní stěna, severní část, pohled od jihozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 01, vstupní portál do místnosti č. 05, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 01, východní stěna, jižní část, pohled od severozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 01, západní stěna, jižní část, pohled od severovýchodu.

Fotodokumentace současného stavu – interiér 1. NP

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, západní stěna, jižní část, pohled od severovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, západní stěna, severní část, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, západní stěna, detail stop po původní horizontální konstrukci, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, pilíř v jihozápadním rohu, pohled od severovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, pilíř v jihozápadním rohu, detail přiložení k západní stěně, pohled od severovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, pilíř v severozápadním rohu, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, západní stěna, severní část se severní špaletou okenního otvoru, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, západní stěna, jižní část s jižní špaletou okenního otvoru, pohled od severozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, západní stěna, severní část s dvojitým záklenkem, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, západní stěna, jižní část, pohled od severovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, jižní stěna, západní část se zazděným vstupním otvorem, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, východní stěna, střední část, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, východní stěna, střední část, detail zazděného klenebního pasu, pohled od severozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, východní stěna, severní část, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, severní stěna, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, severní stěna, pohled od jihu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, detail severozápadního výběhu klenebního pasu mezi místnostmi č. 12 a 13, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, východní stěna, severní část, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, východní stěna, střední část, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, východní stěna, jižní část, pohled od západu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, východní stěna, severní část, detail stop po původní horizontální konstrukci, pohled od jihozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, východní stěna, jižní část, detail stop po původní horizontální konstrukci, pohled od severozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, jižní stěna, horní část, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, jižní stěna, východní část, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 15, severní stěna, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 15, západní stěna, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 15, jižní stěna, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 11, západní stěna, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 11, východní stěna, pohled od jihozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 17, západní stěna, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 17, východní stěna, pohled od jihozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 17, základový pas bývalé jižní stěny odhalený archeologickým výzkumem, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 18, klenba jižní části, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 18, východní stěna, detail druhotně zazděného architektonického prvku, pohled od západu.

Fotodokumentace současného stavu – interiér 2. NP

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 2. NP, místnost v mezipatře přístupná z podesty schodiště, jižní stěna, detail mříže v kamenném ostění okenního otvoru, pohled od severu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 2. NP, situace u severozápadního nároží v místě bývalé městské hradby, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 2. NP, situace u severozápadního nároží v místě bývalé městské hradby, detail zbytků schodiště vedoucího původně na branskou věž městského opevnění, pohled od jihovýchodu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 2. NP, situace u severozápadního nároží v místě bývalé městské hradby, detail zdiva městské hradby v místě schodiště, pohled od jihovýchodu.

Zákresy vyhodnocení stavebního vývoje vybraných partií

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, místnost č. 02, západní stěna, pohled od východu, vyhodnocení stavebního vývoje (všechna foto a zákresy M. Panáček 2007).

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, západní stěna, detail stop po původní horizontální konstrukci, pohled od východu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 13, severní stěna, pohled od jihu, vyhodnocení stavebního vývoje.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, severní stěna, pohled od jihu, vyhodnocení stavebního vývoje.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, východní stěna, severní část, detail stop po původní horizontální konstrukci, pohled od jihozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, východní stěna, jižní část, detail stop po původní horizontální konstrukci, pohled od severozápadu.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 12, jižní stěna, horní část, pohled od severu, vyhodnocení stavebního vývoje.

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, místnost č. 14, východní stěna, střední část, detail zazděného klenebního pasu, pohled od severozápadu.

Kresebná dokumentace architektonických prvků

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. PP, portál mezi místnostmi č. 01 a 05, nákres ostění, pohled od východu (zaměření a kresba M. Panáček 2007).

Česká Lípa, ulice Tržní, dům čp. 159. Interiér, 1. NP, portál mezi místnostmi č. 11 a 16, nákres ostění, pohled od jihu (zaměření a kresba M. Panáček 2007).